

Saules pulksteņu uzbūves veidi, to piemēri Latvijā un pasaulē. Analemmatiskie saules pulksteņi.

Mārtiņš Gills

Seminārs “Saules pulksteņi, māksla un ūdens ārtelpā”

2010.gada 26.marts

Saturs

- Kādi ir galvenie saules pulksteņu veidi?
- Saules pulksteņi Latvijā: kopīgais un atšķirīgais
- Lietas, kas jāņem vērā pie saules pulksteņa projektēšanas.
- Saules pulksteņu veidi, kuri būtu interesanti Latvijas iedzīvotājiem.
- Analemmatiskie saules pulksteņi.

Prezentācijā izmantoti M.Gilla, *NASS* un *A.Zenkert* kolekciju attēli.

Kas ir saules pulkstenis?

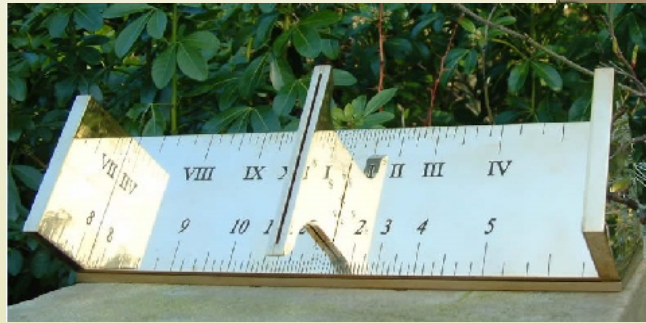
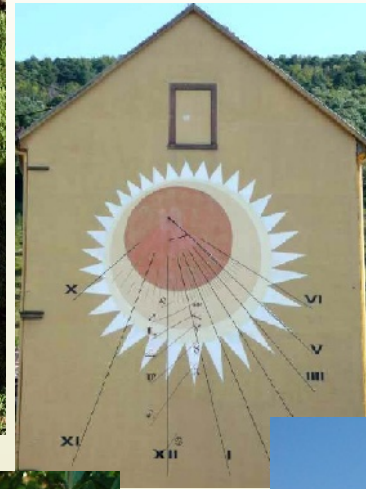
- Laika attēlošanas mehānisms, kas izmanto Zemes rotācijas radīto Saules (un tās ēnas) vizuālo pārvietošanos debesīs visas dienas garumā.
- Ar astronomiju saistīts vides objekts

Galvenie veidi

- Horizontālais
- Vertikālais
- Ekvatoriālais
- Polārais
- Sfēriskais
- Analemmatiskais

Mūsdienu skatījums

- Vēstures liecinieks
- Piemiņas zīme
- Izglītojošs objekts
- Interessants ēku arhitektūras elements
- Vides objekts – pilsētā, dārzā

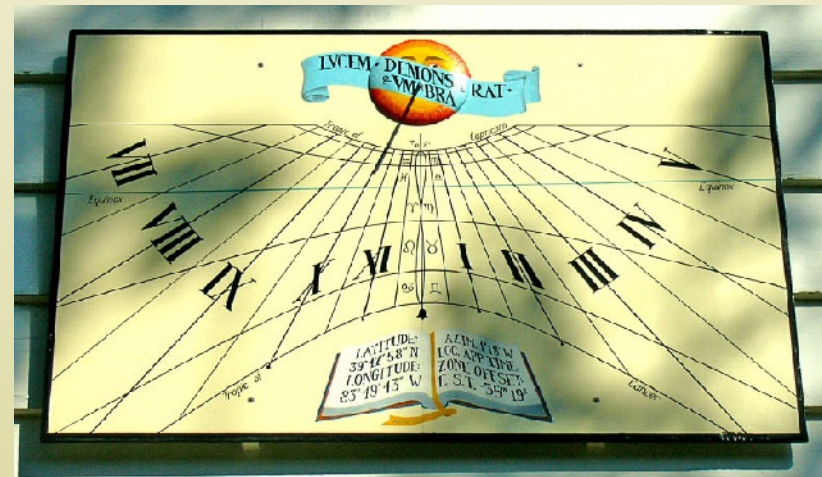

Horizontālie

Vertikālie

Ekvatoriālie

Sfēriskie

M.Gills,

Saules pulksteri

Polārie

M.Gills,

Saules pulksteņi

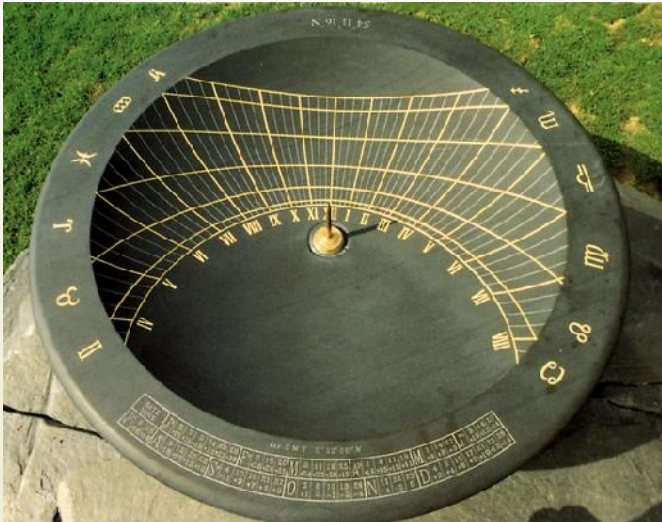

Analemmatiskie

Speciāla veida

Saules pulksteņi Latvijā

Horizontālie SP Latvijā

Sau

Vertikālie SP Latvijā

Kopīgās iezīmes

- Dominē horizontālie SP
- Rāda vietējo laiku
- Gnomons – klasisks taisnleņķa trijstūris
- Retos gadījumos ir pievienota informācija, kā pulksteni lasīt (t.i. kā “pārtulkot” vietējo laiku)
- Nav analemmas (tabula/diagramma ar laika vienādojumu visam gadam) precīza laika noskaidrošanai
- Nav moto/devīzes
- Nav polāro, analemmatisko, ekvatoriālo un sfērisko SP.

Tradicionālie SP elementi

- Moto
- Kompozīcija
- Īpašās līnijas vai punkti
- Debess pušu virzieni

SP veida un novietojuma apsvērumi

- Cik plaši ir plānots padarīt to redzamu?
- Vai SP laika rādījumiem netraucēs apkartējo objektu ēnas?
- SP – ar acīm vai rokām/kājām?
 - Diskrēti ieslēpts dārzā vai redzams no liela attāluma?
 - Tikai apskatāms (pie sienas, uz postamenta) vai arī aptaustāms?

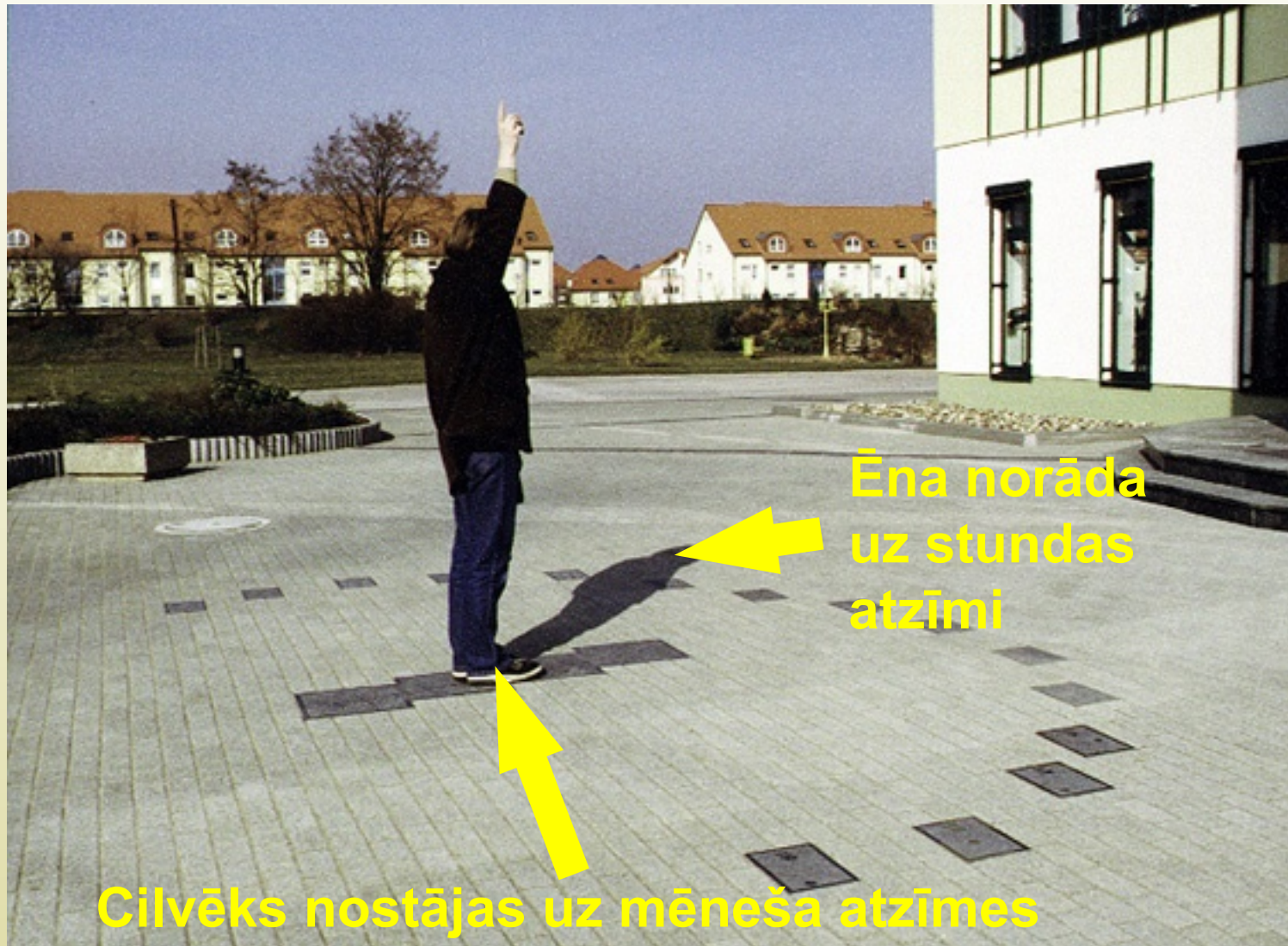

Kādus SP varētu veidot Latvijā?

- Labi saskatāmus
- Atpūtas un rotaļu vietās
- Ar vietējiem moto
- Kā elegantu akcentu sabiedriskā parkā vai dārzā
- Kā jaunu ēku elementus
- Izglītojošus – piemēram, **analemmatiskos SP**

Kā darbojas analemmatiskais SP?

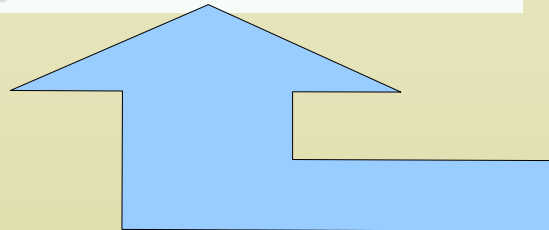
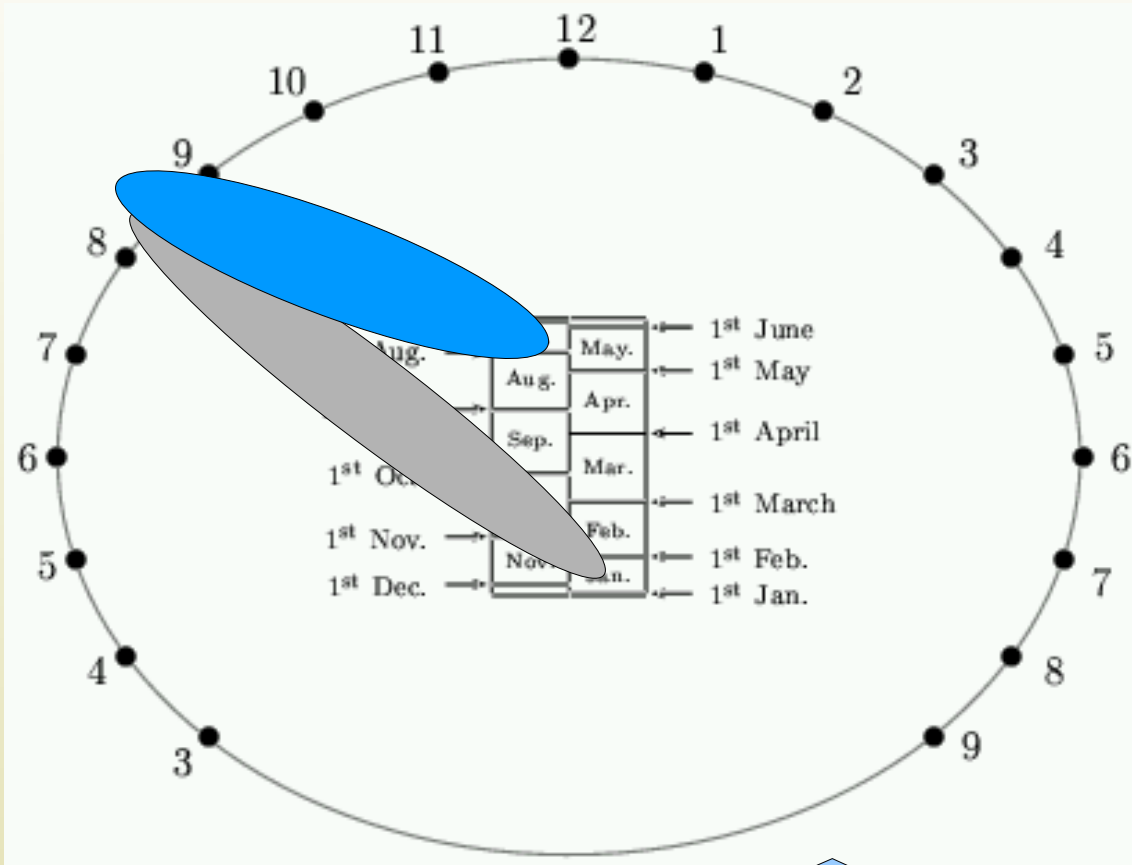
Kā nosaukt latviski?

- **Dalības SP**
- Aktīvais SP
- Darbības SP
- Cilvēka SP
- ...

Centrā – mēneši atbilstoši analemmai

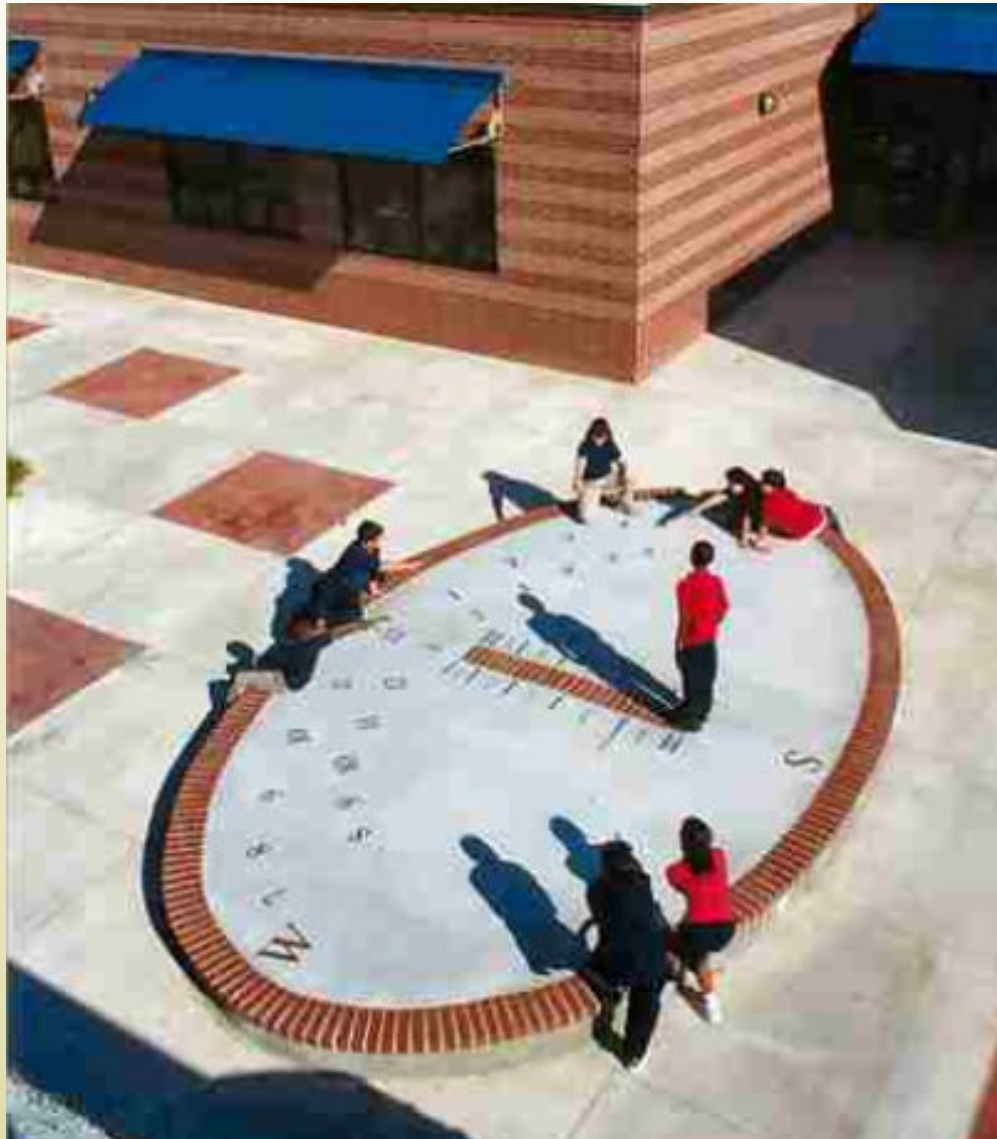

[Dalības] SP priekšrocības

- Var integrēt bruģī, zālājā, apstādījumos
- Modeļi bez reljefa neapgrūtina teritorijas uzkopšanu, teritorijas šķērsošanu ar transportu
- Neaizklāj skatu
- Grūti sabojāt un nav iespējams nozagt

Izklaidējoši un izglītojoši

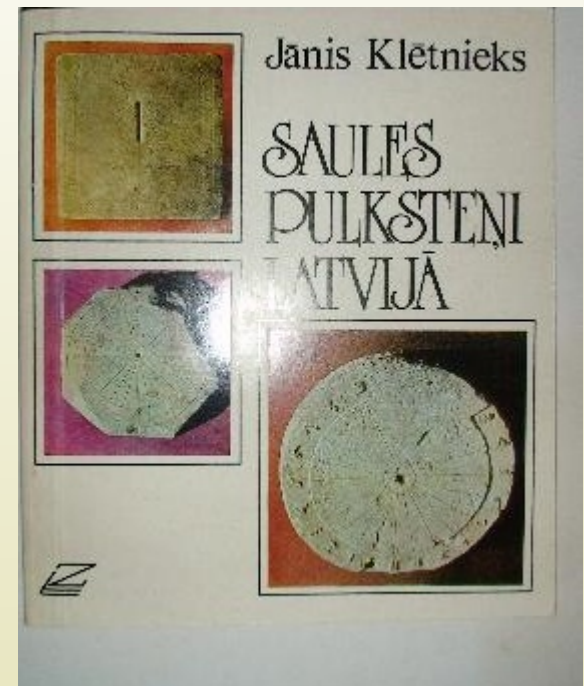
Bērniem un zinātkārajiem

Uzziņai par saules pulksteņiem

- Vēsturisks apskats un situācija pirms teju 30 gadiem grāmatā: Jānis Klētnieks “Saules pulksteņi Latvijā”, 1983
- Aktuāla informācija vietnē **www.saulespulkstenis.lv**
autors - M.Gills

saulespulkstenis.lv

Pastāvīgās sadaļas

- Kontakti
- Par saules pulksteniem
- Saturs
- Savs pulkstenis

Info kategorijas

- Jaunami
- Latvijas saules pulksteņi
- Saules pulksteņi
 - Elementi
 - Veidi
- Saules pulksteņi ārvalstīs
- Saules pulkstenis vidē
- Z Dažādi

atslēgvārdi

ārvalstu

atjaunošana
ekvatoriālais

horizontālais
Latvija

Par saules pulksteņiem

Saules pulkstenis ir senākais no zināmajiem instrumentiem, ar ko tika noteikts laiks. Daudzu gadsimtu laikā tie ir piedzīvojuši virkni stilistisku un tehnoloģisku pārmaiņu, ir sastopami daudz dažādi saules pulksteņi, bet tomēr visus vieno pats galvenais - laiks tiek attēlots ar saules palīdzību.

Šī tīmekļa vietne ir veltīta saules pulksteņiem: informācijai par to veidiem, par to darbības mehānismu, kā arī **Latvijā esošajiem** saules pulksteņiem (**arī kartes veidā**).

